

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/2000 vp

Hallituksen esitys vesihuoltolainsäädännön uudistamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä kesäkuuta 2000 lähettänyt ympäristövaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen vesihuoltolainsäädännön uudistamiseksi (HE 85/2000 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti hallintovaliokunta on antanut asiasta lausunnon (HaVL 20/2000 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vesihallintojohtaja Kai Kaatra ja ylitarkastaja Jukka Pekka Tolvanen, maa- ja metsätalousministeriö
- hallitusneuvos Ulla Kaarikivi-Laine ja yli-insinööri Jorma Kaloinen, ympäristöministeriö
- erityisasiantuntija Eija Siitari-Vanne, oikeusministeriö

- johtaja Risto Aurola, sosiaali- ja terveysministeriö
- diplomi-insinööri Klaus Munsterhjelm, Suomen ympäristökeskus
- insinööri Esa Houni, Kaakkois-Suomen ympäristökeskus
- johtaja Leena Saviranta, Uudenmaan ympäristökeskus
- ylitarkastaja Päivi Seppälä, Kuluttajavirasto
- ympäristösihteeri Jussi Muilu, Haukiputaan kunta
- suunnittelupäällikkö Heikki Pajunen, Vantaan kaupunki
- toimitusjohtaja Paavo Poteri, Helsingin Vesi
- johtaja Esko Ahlgren, Jyväskylän vesilaitos
- toimitusjohtaja Kari Ratinen, LV Lahti Vesi Oy
- yhdyskuntatekniikan päällikkö Jussi Kauppi, Suomen Kuntaliitto
- puheenjohtaja Raimo Lampi, Pohjois-Suomen vesivaliokunta
- toimitusjohtaja Rauno Piippo ja lakimies Anneli Tiainen, Vesi- ja viemärlaitosyhdistys.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi vesihuoltolaki, johon koottaisiin säännökset vesihuollon järjestämisestä, vesihuoltolaitoksista ja vesihuollon maksuista. Vesihuoltolailla kumottaisiin yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista annettu

laki sekä jätevesimaksusta annettu laki. Terveydensuojelulakiin, vesilakiin, maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annettuun lakiin ehdotetaan tehtäviksi vesihuoltolailla kumottavien

lakien kumoamisen vuoksi tarpeelliset muutokset.

Uudistus yhtenäistäisi vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan väliset sopimusmenettelyt ja maksujärjestelmät.

Uudistuksella pyritään turvaamaan myös kuluttajansuojan vähimmäistaso vesihuollossa siten, että kaikille tarvitseville taataan kohtuullisin kustannuksin moitteetonta talousvettä sekä terveyden ja ympäristönsuojelun kannalta asian-

mukainen viemärointi ja puhdistus. Myös kuntien, vesihuoltolaitosten ja kiinteistöjen vastuita vesihuollon järjestämisessä ja hoitamisessa selvennettäisiin.

Esityksessä on otettu huomioon vesihuoltoon liittyvien Euroopan yhteisön direktiivien vaatimukset.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleisarvio

Ympäristövaliokunta pitää vesihuoltolainsäädännön kokonaisuudistusta tarpeellisena. Voimassa olevat lait yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista ja jätevesimaksuista ovat 1970-luvulta. Vedenhankinnan ja viemäroinnin tarpeet ja tavoitteet ovat muuttuneet tuosta ajasta.

Kokonaisuudistuksen tavoitteena on turvata vesihuollon palveluiden saanti siten, että kaikki tarvitsevat saavat kohtuullisin kustannuksin puhdasta talousvettä sekä terveyden ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukaisen viemäroinnin ja jätevesien puhdistuksen. Uudella lainsäädännöllä parannettaisiinkin erityisesti asema-kaava-alueiden ulkopuolisten taajamien ja haja-asutusalueiden vesihuoltopalveluja, mitä valiokunta pitää tärkeänä.

Kaikkiaan valiokunta pitää ehdotettua lainsäädäntöä hyvänä ja puoltaa sen hyväksymistä eräin pienehköin tarkistuksin. Valiokunnan muutosehdotukset perustellaan mietinnön yksityiskohtaisissa perusteluissa. Yleisperusteluissa valiokunta käsittelee eräitä hallintovaliokunnan ja asiantuntijoiden lausunnoissa esille tulleita näkökohtia ja sellaisia muutosehdotuksia, joiden ympäristövaliokunta ei katsonut antavan aihetta hallituksen esityksen muuttamiseen.

Haja-asutuksen jätevesihuolto

Asian käsittelyn yhteydessä on epäilty, että haja-asutusalueiden jätevesihuollossa on vaikeaa saavuttaa uuden vesihuoltolain tarvoitteet. Tämän johdosta valiokunta toteaa seuraavaa.

Uudella lainsäädännöllä luodaan edellytyksiä parantaa haja-asutusalueiden jätevesihuoltoa. Lakiehdotuksen 5 § asettaa kunnalle yleisen velvollisuuden kehittää vesihuoltoa alueellaan, myös vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden ulkopuolella. Vastaavaa velvoitetta ei ole voimassa olevassa lainsäädännössä. Kunnalle laissa säädetty velvollisuus vesihuollon kehittämiseen tehostaa sinänsä haja-asutuksen jätevesihuollon järjestämistä, mutta myös sellaisen muun lainsäädännön täytäntöönpanoa, jolla vaikutetaan haja-asutusalueiden jätevesihuoltoon.

Haja-asutuksen jätevesihuollon ympäristönsuojelullisesta tasosta säädetään erityisesti ympäristönsuojelulaisissa (86/2000). Lain 103 §:n mukaan yleisen viemäriverkon ulkopuolella olevan kiinteistön, jossa harjoitettava toiminta ei edellytä ympäristölupaa, on puhdistettava jätevedet siten, ettei jätevesistä aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa. Puhdistamisvelvollisuuden täyttämistä voi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen antaa yksittäisiä määräyksiä. Lain 19 §:n perusteella taas kunnanvaltuusto voi antaa koko kuntaa tai sen osaa koskevia ympäristönsuojelumääräyksiä lain täytäntöön panemisesta mm. alueilla, joilla ympäristön pilaantumista vaaran vuoksi on kielletty jäteveden johtaminen maahan tai vesistöön.

Ympäristönsuojelulain 103 §:n mukaisesta vaatimuksesta jätevesien puhdistamiseen voi myös ympäristöministeriö antaa asetuksella tarkempia säännöksiä ottaen erityisesti huomioon valtakunnalliset vesiensuojelutavoitteet. Saadun selvityksen mukaan asetuksen valmistelua ollaan käynnistämässä.

Ympäristövaliokunta pitää tärkeänä, että asetus valmistellaan ja saatetaan voimaan mahdollisimman pikaisesti. Lakia täydentävillä ja täsmäntävillä säännöksillä voidaan varmistaa vesiensuojelun tavoitteiden saavuttaminen koko maassa, vaikka kuntien ympäristönsuojelumääräyksiä tai 103 §:n mukaisia tapauskohtaisia määräyksiä ei olisikaan annettu.

Tässä yhteydessä valiokunta viittaa myös vuoden alusta voimaan tulleeseen maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999), jonka mukaan vesihuolto tulee ottaa huomioon maankäytön ja rakentamisen suunnittelussa (kaavoitus, suunnittelutarve-alue, rakennusjärjestys) sekä rakentamisessa (rakennuslupa). Myös tämä lainsäädäntö parantaa haja-asutusalueiden jätevesihuoltoa. Esimerkiksi rakennusluvan myöntämisen edellytyksenä on, että vedensaanti ja jätevedet voidaan hoitaa tyydyttävästi ja ilman haittaa ympäristölle.

Kaiken kaikkiaan tavoitteena tulee valiokunnan mielestä olla, että haja-asutusalueiden jätevesihuoltoa kehitetään samaan tahtiin kuin vesihuoltoakin.

Kuntien yhteistoiminta

Vesihuollon yleistä kehittämistä koskevassa lakiehdotuksen 5 §:ssä lähdetään siitä, että kuntien tulee osallistua vesihuollon alueelliseen yleissuunnitteluun. Kuntien edellytetään myös olevan riittävässä yhteistyössä muiden kuntien kanssa laatiessaan vesihuollon kehittämissuunnitelmia.

Ympäristövaliokunta korostaa kuntien yhteistoiminnan tärkeyttä vesihuoltoa suunniteltaessa. Yhteistyö on tarpeen erityisesti yhteisten verkostojen rakentamiseksi, pohjaveden käytön lisäämiseksi ja vesihuoltolaitosten toimintavarmuuden turvaamiseksi. Vesihuoltolakiehdotuk-

sen mukaisten valvontaviranomaisten tuleekin tarpeen mukaan ohjata kuntia yhteistyöhön.

Ympäristöviranomaiset ja terveydensuojeluviranomaiset vesihuollon valvojina

Vesihuoltolakiehdotuksen 4 §:n mukaan valvontaviranomaisina toimivat alueellinen ympäristökeskus sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Valiokunta pitää hyvänä, että valvontavastuu asetetaan ympäristönsuojelun ja terveydensuojelun viranomaisille, sillä vesihuoltolakiesityksen mukaiset kunnan ja vesihuoltolaitoksen velvoitteet sisältävät sekä ympäristönsuojelullisia että terveydensuojelullisia velvoitteita.

Tässä yhteydessä valiokunta korostaa alueellisten ympäristökeskusten roolia kuntien ympäristönsuojelua tukevana ja edistävänä viranomaisena. Ympäristökeskusten tulee antaa ohjausta ja koulutusta vesihuollon kehittämisestä niin kunnille ja vesihuoltolaitoksille kuin kiinteistöjen omistajille tai haltijoillekin.

Sammutusvesihuolto

Hallintovaliokunnan ja eräiden asiantuntijoiden lausunnoissa on katsottu, ettei vesihuoltolainsäädännön uudistamisella saa vaarantaa kunnan mahdollisuutta huolehtia pelastustoimilain (561/1999) mukaisesta riittävästä sammutusveden saannista pelastustoimen tarpeisiin. Kananoton perusteluissa on viitattu vesihuoltolaitosten talouden eriyttämiseen, liikelaitostamiseen, yhtiöittämiseen ja mahdollisiin yksityistämisiin. Tällaisen kehityksen on nähty vievän kunnilta välineen sammutusvesihuollon omatoimiseen järjestämiseen. Kunnat joutuvatkin sopimaan vesihuoltolaitoksen kanssa sammutusveden toimittamisesta ja maksamaan tästä aiheutuvat kustannukset verovarjoilla.

Ympäristövaliokunta toteaa, että vastuu sammutusveden saannista ja riittävydestä on pelastustoimilain 29 §:ssä säädetty selkeästi kunnille. Useimmat kunnat ovat täyttäneet vastuunsa siten, että kunnan oma vesilaitos on huolehtinut sammutusveden toimittamisesta. Ehdotettu vesihuoltolaki ei estä nykyisen käytännön jatkamista. Lakiehdotuksessa ei ole säännöksiä vesihuol-

tolaitosten omistuksesta eikä juridisista toimintamuodoista eikä se näin ollen edellytä tehtäväksi muutoksia näissä kysymyksissä.

Viime vuosina on kuitenkin ollut nähtävissä, että kuntien halukkuus vesihuoltolaitosten liikelaitostamiseen ja yhtiöittämiseen on kasvanut. Myös yksityisten omistajatahojen kiinnostus vesihuoltolaitoksia kohtaan on lisääntynyt. Tällaisen kehityksen toteutuessa kunnat joutuvat enenevässä määrin sopimaan sammutusvesihuollon vesihuoltolaitosten kanssa. Hallituksen esityksessä ei ole arvioitu, muuttaako kehitys perusteita säilyttää kunnalla perusvastuu sammutusvesistä.

Ympäristövaliokunta katsoo, että hallituksen on syytä seurata muutoksia vesihuoltolaitosten omistuksessa ja toimintamuodoissa ja arvioida tältä pohjalta sammutusvesihuollon toimivuutta. Tarvittaessa hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi. Valiokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi seurantaan koskevan lausuman (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Jos lainsäädännön muuttaminen tulee ajankohtaiseksi, on huolehdittava siitä, ettei sammutusvesihuoltoa koskevilla ratkaisuilla heikennetä talousveden laatua. Esimerkiksi pientaloalueilla talousveden jakeluverkon mitoittaminen sammutusveden johtamista varten riittäväksi johtaa vesijohtojen kapasiteetin ylimitoitukseen. Tällöin on vaarana, että talousvesi seisoo liikaa jakeluverkossa, jolloin sen laatu kärsii. Uusien asuinalueiden vesijohtoverkostot mitoitetaan nykyisin yhä useammin talousveden tarpeiden mukaan ja sammutusveden saanti turvataan muilla keinoin. Järjestelyä ei pidä estää vaan edistää.

Tässä yhteydessä valiokunta on vielä kiinnittänyt huomiota vesihuoltolakiehdotuksen 9 §:n perusteluihin. Perusteluissa todetaan, että vesihuoltolaitos voi ottaa hoidettavakseen muitakin vesihuollon palveluja kuin vedenhankinnan ja viemäröinnin, joista se vastaa suoraan lain nojalla, esimerkiksi sammutusvesihuollon. Siltä osin kuin tällaiset tehtävät yksilöidään vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymispäätöksessä,

ne kuuluvat 9 §:n kautta vesilaitoksen lakisääteeseen huolehtimisvelvollisuuteen.

Valiokunta huomauttaa, että kunta ei voi kirjata vesihuoltolaitoksen toiminta-aluepäätökseen muita kuin lakisääteisiä tehtäviä. Muista tehtävistä on tehtävä sopimus kunnan ja vesihuoltolaitoksen kesken. Tällainen sopimus voidaan sisällyttää toiminta-alueen koskevaan päätökseen, mutta silloinkaan sopimuksen mukaiset tehtävät eivät ole vesihuoltolaitoksen lakisääteisiä tehtäviä.

Hule- ja kuivatusvedet

Vesihuoltolakiehdotuksen 8 §:n 3 momentti edellyttää, että toiminta-alueita määriteltäessä yksilöidään ne alueet, jotka on saatettava vesihuoltolaitoksen verkostojen piiriin. Perustelujen mukaan verkostoilla tarkoitetaan talousveden jakeluverkostoa ja viemäriverkostoa, mukaan lukien sekä jäteveden että hule- ja perustusten kuivatusveden poistamiseen tarkoitetut verkostot.

Momentin perustelu on aiheuttanut epäselvyyttä mm. siitä, joudutaanko hule- ja kuivatusvesiä johtamaan jätevesiviemäriin ja joudutaanko hule- ja kuivatusvesien johtamista varten rakentamaan putkiviemäreitä alueille, joissa niiden poisjohtaminen voitaisiin hoitaa paremmin avo-ojissa ja maastoon imeyttämällä. Tästä syystä momentti on ehdotettu rajattavaksi vain jätevesiviemäreitä koskevaksi.

Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen 8 §:n 3 momentissa puhutaan monikossa viemäriverkostoista. Momentin mukaan on siten mahdollista määrittää jätevesiviemäriverkostot ja hule- ja kuivatusvesiviemäriverkostot eri laajuisiksi. Lisäksi valiokunta viittaa lakiehdotuksen 10 §:n 1 momenttiin ja 11 §:n 2 momentin 3 c kohtaan, joista ilmenee, että hule- ja perustusten kuivatusveden poistamista varten kiinteistöä ei tarvitse liittää viemäriin, jos vedet voidaan poistaa muutoin asianmukaisesti.

Valiokunta katsoo, että kyseiset säännökset antavat mahdollisuuden hoitaa hule- ja kuivatusvesien poisjohtaminen tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kunnallistaloudelliset vaikutukset

Hallintovaliokunnan ja eräiden asiantuntijoiden lausunnoissa on todettu, että lakiehdotuksella tulee olemaan kunnallistaloudellisia vaikutuksia. Hallintovaliokunta edellyttää, että vaikutukset selvitetään ja kiinnitetään huomiota kustannusneutraalisuuden toteutumiseen. Hallintovaliokunnan lausunnossa ei ole kuitenkaan yksilöity, mitä taloudellisia vaikutuksia valiokunta tarkoittaa.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että vesihuoltolaitosten investoinnit sekä ylläpito- ja käyttökustannukset katetaan vesihuollosta perittävillä maksuilla. Vesihuoltolakiuudistuksen ei arvioidakaan lisäävän merkittävästi kuntien kustannuksia.

Uudistus saattaa lisätä tarvetta nostaa veroäyriä niissä kunnissa, joissa kunnallisen vesihuoltolaitoksen maksuihin on sisällytetty piiloveroa. Vaikutus on kuitenkin kustannuksiltaan neutraali. Todellisia lisäkustannuksia kunnille saattaa perustelujen mukaan syntyä ainoastaan vesihuollon kehittämissuunnitelmien laatimisesta. Tämä koskee lähinnä niitä kuntia, joissa kehittämissuunnitelmia ei ole aiemmin laadittu. Kustannusten on arvioitu olevan noin 10 000 markkaa vuodessa. Vaikka kustannus on vähäinen, voi se olla erityisesti syrjäseutujen pienille kunnille rasite. Tästä syystä hallituksen esitykseen sisältyy yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain muutos, jonka mukaan myös kehittämissuunnitelmien laadintaan on mahdollista myöntää avustusta valtion talousarviossa. Ympäristövaliokunta pitää lain muutosta hyvänä.

Esityksen perusteluissa ei ole selvitetty, mitä taloudellisia vaikutuksia aiheutuu kunnille ja vesihuollon asiakkaille, jos sopimusjärjestelyt sammutusvesihuollosta kuntien ja vesihuoltolaitosten välillä lisääntyvät liikelaitostamisen, yhtiöittämisen ja yksityistämisen seurauksena. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa tällaisen kehityksen taloudellisia vaikutuksia. Valiokunta liittyy asian seurantaan koskevaan lausumaan.

Vesihuollosta perittävät maksut

Esityksen taloudellisia vaikutuksia kuvaavassa jaksossa on käsitelty myös vesihuollosta perittäviä maksuja. Tältä osin valiokunta on kiinnittänyt huomiota erityisesti liittymisvelvollisuudesta aiheutuviin maksuihin haja-asutusalueilla. Maksut saattavat joissakin tapauksissa nousta varsin korkeiksi. Tästä syystä on perusteltua, että vesihuoltolakiehdotuksen 11 §:n mukaan liittymisvelvollisuudesta vapauttamista harkittaessa on kiinnitettävä huomiota myös liittämisestä aiheutuvien kustannusten suuruuteen.

*Yksityiskohtaiset perustelut***1. Vesihuoltolaki**

11 §. Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen. Ehdotetun pykälän mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen myöntää hakemuksesta kiinteistölle vapautuksen liittämisvelvollisuudesta vesihuoltolaitoksen verkostoon.

Saamansa selvityksen perusteella ympäristövaliokunta ehdottaa, että liittämisvelvollisuudesta vapauttamisesta päättää kunnan terveydensuojeluviranomaisen sijasta kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Valiokunta katsoo, että vapauttamispäätöksen harkintaperusteena tulee korostua ihmisen terveyteen liittyviä seikkoja laajempi ympäristönsuojeluun perustuva näkökulma. Vapauttamispäätösten siirtäminen ympäristönsuojeluviranomaisten ratkaistavaksi on johdonmukaista jatkoa kehitykselle, jossa sellaiset lupa- tai vastaavat päätökset, joihin liittyy merkittäviä ympäristöperusteita, ovat siirtyneet ympäristönsuojeluviranomaisille (vrt. esim. ympäristönsuojelulaki). Myös vesihuollon suunnittelun läheinen yhteys maankäytön ja rakentamisen suunnitteluun puoltaa sitä, että vapauttamispäätökset tekee kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Ympäristövaliokunta pitää kuitenkin välttämättömänä, että asiassa pyydetään aina kunnan terveydensuojeluviranomaisen lausunto ennen päätöksentekoa. Valiokunta ehdottaa pykälää muutettavaksi myös tällä tavoin.

17 §. *Toisen kiinteistön käyttö.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi vesihuoltolaitoksen oikeudesta liikkua toisen kiinteistöllä ja suorittaa siellä laitoksen vesihuoltolaitteiston rakentamisen, kunnossapidon ja käytön kannalta tarpeellisia toimia. Pykälän 2 momenttiin sisältyy vaatimus välttää haitan ja vahingon aiheuttamista toisen kiinteistölle.

Valiokunta pitää säännöksiä tarpeellisena, mutta katsoo, että ehdotettu kirjoittamistapa ei ole onnistunut. Toisen kiinteistö voi merkitä kenen tahansa omistamaa tai hallitsemaa kiinteistöä. Tarkoituksena on säätää vesilaitoksen oikeudesta liikkua lain 3 §:n 5 kohdassa määritellyn vesihuoltolaitoksen asiakkaan kiinteistöllä.

Ympäristövaliokunta ehdottaa, että 17 §:n 1 ja 2 momentissa puhutaankin toisen kiinteistön sijasta asiakkaan kiinteistöstä. Myös pykälän otikkoo ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti.

20 §. *Kunnallisen vesihuoltolaitoksen kirjanpito.* Pykälän mukaan kunnallisen vesihuoltolaitoksen kirjanpito tulee eriyttää kunnan kirjanpidosta. Säännöksen tarkoituksena on turvata se, että kirjanpidosta voidaan tarkastaa laitoksen perimien maksujen perusteet ja kohtuullisuus.

Ympäristövaliokunta pitää säännöstä tarpeellisena, mutta myös tämän säännöksen muotoiluun on jäänyt epätarkkuutta. Ehdotetussa muodossaan säännös merkitsee, että vesihuoltolaitoksen toimintaa ei saisi ottaa ollenkaan huomioon kunnan tilinpäätöstä laadittaessa. Kunnallinen vesihuoltolaitos ei kuitenkaan ole erillinen juridinen oikeushenkilö eikä sen toimintaa voida nykyisen kirjanpitolainsäädännön perusteella erottaa kunnan kirjanpidosta. Kunnallisen vesihuoltolaitoksen toiminta on osa kunnan toimintaa.

Edellä esitetyin perustein ympäristövaliokunta ehdottaa säännöksen kirjoitettavaksi niin, että vesihuoltolaitoksen toiminta eriytetään kunnan kirjanpidossa. Tässä sijamuodossa säännöksen tarkoitus toteutuu ja säännös on sopusoinnussa kirjanpitolainsäädännön kanssa.

32 §. *Muutoksenhaku.* Ehdotuksen 3 momentin mukaan kunnan viranomaisen 8 §:n nojalla anta-

maan päätökseen haetaan valittamalla muutosta siten kuin kuntalaissa (365/1995) säädetään.

Lakiehdotuksen 8 § koskee vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymistä. Tämän pykälän perustelujen mukaan kunnan päätökseen voivat hakea muutosta asianomainen laitos ja valvontaviranomainen.

Muutoksenhakua koskevan 32 §:n 3 momentin mukaan muutosta vesihuoltolaitoksen toiminta-aluetta koskevaan päätökseen haettaisiin kuitenkin kunnallisvalituksin. Kunnallisvalituksen saa kuntalain 92 §:n mukaan tehdä asianosainen ja kunnan jäsen. Valvontaviranomaisella ei näin ollen olisi valitusoikeutta.

Saadun selvityksen mukaan tarkoituksena on, että valvontaviranomaisella on valitusoikeus toiminta-aluetta koskeviin päätöksiin. Myös ympäristövaliokunta pitää tätä lähtökohtaa oikeana. Valiokunta ehdottaakin 32 §:n 3 momenttiin liittäväksi säännöksen valvontaviranomaisen valitusoikeudesta.

34 §. *Riita-asiain oikeuspaikka.* Ehdotetun pykälän mukaan vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan väliset riita-asiat ratkaistaan sen paikkakunnan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä olevan kiinteistön vesihuollosta on kyse. Kuluttajan ja vesihuoltolaitoksen välisessä riita-asiassa kuluttaja voi kuitenkin nostaa kanteen myös sen paikkakunnan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä hänen kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotipaikkansa on.

Perustelujen mukaan kiinteistön sijaintipaikan mukaiseen oikeuspaikkaan on tarkoitus saattaa lähinnä kiinteistön vesihuoltoa koskevat riita-asiat. Ehdotettu lakiteksti johtaa kuitenkin siihen, että mikä tahansa vesihuoltolaitoksen ja sen asiakkaan välinen riita-asia, myös velvoiteoikeudellinen tai vahingonkorvusoikeudellinen riita-asia, käsiteltäisiin kiinteistön kotipaikan mukaan määräytyvässä käräjäoikeudessa. Kuluttajariitojen käsittelypaikkojen osalta säännösehdotus on kirjoitettu toisin kuin kuluttajasuojalaissa (38/1978), jossa puhutaan kotikuntalaissa tarkoitettun kotipaikan sijasta asuinpaikasta (12 luku 1 d § 2 momentti).

Saamansa selvityksen perusteella ympäristövaliokunta ei pidä ehdotettua säännöstä tarkoituksenmukaisena. Valiokunta katsoo, että vesihuollon ja sen asiakkaan välisten riitojen oikeuspaikan tulee määräytyä yleisten oikeuspaikkasäännösten mukaisesti.

Valiokunta ehdottaa, että 34 § muutetaan yleisluonteiseksi viittaukseksi, jonka mukaan vesihuoltolaitoksen ja sen asiakkaan välinen kiinteistön vesihuoltoa koskeva riita-asia käsitellään käräjäoikeudessa ja oikeuspaikasta säädetään tarkemmin erikseen. Tällöin oikeuspaikka määräytyy asian laadun mukaan oikeudenkäymiskaaren 10 luvun säännösten ja kuluttajaloitteisissa riita-asioissa kuluttajansuojalain 12 luvun 1 d §:n nojalla.

Hallintovaliokunnan lausunnossa on katsottu, että kuluttajaaloitteisten riita-asioiden oikeuspaikasta tulee säätää lain tasolla. Ympäristövaliokunta ei yhdy tähän näkemykseen. Yleinen viittaus siihen, että oikeuspaikasta säädetään erikseen on riittävä osoittamaan sekä oikeudenkäymiskaaren että kuluttajansuojalain mukaisen oikeuspaikan.

Ehdottamiensa säännösmuutosten johdosta ympäristövaliokunta ehdottaa myös pykälän otsikon muutettavaksi muotoon "Käsittely käräjäoikeudessa".

36 §. Tarkemmat säännökset. Valiokunta ehdottaa 3 kohtaa täsmennettäväksi siten, että siinä puhutaan käsiteltävänä olevan lain 18 §:ssä tarkoitettujen maksujen yleisistä perusteista, eikä yleisesti maksujen yleisistä perusteista.

37 §. Voimaantulo. Saamansa selvityksen perusteella ympäristövaliokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi uuden 2 momentin, jonka mukaan säännöksiä kunnallisen vesihuoltolaitok-

sen kirjanpidon eriyttämisestä sovelletaan ensimmäisen kerran siltä tilikaudelta, joka alkaa 1. päivänä tammikuuta 2002 tai sen jälkeen. Porrastettu voimaantulo on valiokunnan mielestä tarpeen, jotta kunnan talousarviota laadittaessa pystytään ottamaan huomioon vesihuoltolaitoksen kirjanpidon eriyttäminen.

2. Laki terveydensuojelulain muuttamisesta

Voimaantulosäännös. Vesihuoltolain 11 §:ään ehdotetun muutoksen vuoksi terveydensuojelulain muuttamista koskevan lakiehdotuksen voimaantulosäännöstä on tarpeen täydentää lisäyksellä, jonka mukaan vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ulkopuolella sijaitsevien kiinteistöjen vanhoista liittymismääräyksistä vapauttamiseen sovelletaan vesihuoltolain 11 §:n säännöksiä.

3. Laki vesilain muuttamisesta

6 luku 35 §. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttiin tehtäväksi teknisen korjauksen, jossa viittaussäännös vesilain 10 luvun 2 §:n 3 momenttiin korjataan viittaukseksi 2 momenttiin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ympäristövaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 4. ja 5. lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina,

että 1., 2. ja 3. lakiehdotukset hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Vesihuoltolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku	12—16 § (Kuten HE)
Yleiset säännökset	
1—4 § (Kuten HE)	17 § <i>Asiakkaan kiinteistön käyttö</i>
2 luku	Vesihuoltolaitoksen edustajalla on oikeus tarvittaessa liikkua <i>asiakkaan</i> kiinteistöllä ja suorittaa siellä laitoksen vesihuoltolaitteiston rakentamisen, kunnossapidon ja käytön kannalta tarpeellisia toimenpiteitä. Jollei erityisistä syistä muuta johdu, liikkumisesta ja toimenpiteistä on etukäteen ilmoitettava kiinteistön omistajalle tai haltijalle.
Vesihuollon kehittäminen ja järjestäminen	Vesihuoltolaitoksen on huolehdittava siitä, että <i>asiakkaan</i> kiinteistöllä liikkumisesta ja siellä suoritettavista toimenpiteistä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa tai vahinkoa kiinteistölle tai sen käytölle. Vesihuoltolaitoksen on korvattava aiheuttamansa haitta ja vahinko. (3 mom. kuten HE)
5—9 § (Kuten HE)	
3 luku	
Liittäminen vesihuoltolaitoksen verkostoon ja vesihuollon hoitaminen	
10 § (Kuten HE)	
11 §	
<i>Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen</i>	4 luku
Kunnan <i>ympäristönsuojeluviranomainen</i> myöntää hakemuksesta kiinteistölle vapautuksen 10 §:ssä tarkoitettua liittämisvelvollisuudesta tässä pykälässä säädettyin perustein. Ennen vapautuksen myöntämistä vesihuoltolaitokselle, kiinteistön omistajalle tai haltijalle ja alueelliselle ympäristökeskukselle on varattava tilaisuus tulla kuulluiksi. Lisäksi kunnan <i>ympäristönsuojeluviranomaisen</i> on pyydetävä vapauttamisesta kunnan <i>terveydensuojeluviranomaisen</i> lausunto. (2 mom. kuten HE)	Vesihuollon maksut ja kustannukset
	18 ja 19 § (Kuten HE)
	20 §
	<i>Kunnallisen vesihuoltolaitoksen kirjanpito</i>
	Kunnallisen vesihuoltolaitoksen kirjanpito tulee eriyttää kunnan <i>kirjanpidossa</i> , ja laitoksen on laadittava tilikausittain erillinen tilinpäätös.

5 luku

Sopimukset vesihuollosta

21—24 §
(Kuten HE)

6 luku

Keskeytys ja virhe

25—28 §
(Kuten HE)

7 luku

Valvonta, hallintopakko ja muutoksenhaku

29—31 §
(Kuten HE)

32 §

Muutoksenhaku

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Kunnan viranomaisen 8 §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan valittamalla muutosta siten kuin kuntalaissa (365/1995) säädetään. *Valitus-oikeus on myös valvontaviranomaisella.*

33 §
(Kuten HE)

34 §

Käsittely kärjäoikeudessa

Vesihuoltolaitoksen ja sen asiakkaan välinen kiinteistön vesihuoltoa koskeva riita-asia käsi-

tellään kärjäoikeudessa. Oikeuspaikasta säädetään tarkemmin erikseen.

8 luku

Erinäisiä säännöksiä

35 §
(Kuten HE)

36 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) *18 §:ssä tarkoitetuista maksujen määräytymisen yleisistä perusteista;*
(4 kohta kuten HE)

37 §

Voimaantulo

(1 mom. kuten HE)

Lain 20 §:n säännöksiä kunnallisen vesihuoltolaitoksen kirjanpidosta sovelletaan kuitenkin ensimmäisen kerran siltä tilikaudelta, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 2002 tai sen jälkeen. (Uusi)

(3—5 mom. kuten HE:n 2—4 mom.)

38 §

Siirtymäsäännökset

(Kuten HE)

2.

Laki**terveydensuojelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 19 päivänä elokuuta 1994 annetun terveydensuojelulain (763/1994) 19 ja 23 §, sellaisina kuin ne ovat, 19 § osaksi laissa 141/1999 ja 23 § osaksi viimeksi mainitussa laissa ja laissa 89/2000, sekä

muutetaan 3 §, sellaisena kuin se on laissa 89/2000, seuraavasti:

3 §
 (Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten HE)

Terveydensuojelulain 19 §:n 3 momentin ja 23 §:n 3 momentin nojalla annetut kunnan ter-

veydensuojeluviranomaisen määräykset jäävät voimaan siltä osin kuin ne koskevat vesihuoltolaissa tarkoitetun vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ulkopuolella sijaitsevia kiinteistöjä. *Terveydensuojeluviranomaisen määräyksiin sovelletaan, mitä vesihuoltolain 11 §:ssä säädetään liittämisvelvollisuudesta vapauttamisesta.*

3.

Laki**vesilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/1961) 6 luvun 35 §, 9 luvun 3 a § sekä 10 luvun 10 §:n 4 momentti ja 18 §, sellaisina kuin ne ovat, 6 luvun 35 § laeissa 1347/1995 ja 136/1999, 9 luvun 3 a § mainitussa laissa 1347/1995 sekä 10 luvun 10 §:n 4 momentti laissa 88/2000 ja 18 § mainitussa laissa 136/1999, seuraavasti:

6 luku

Ojitus

35 §

(1 mom. kuten HE)

Ojana pidetään myös sellaista vesihuoltolaitoksen viemäriä, jonka tarkoituksena on huleveden tai perustusten kuivatusveden johtaminen, jollei 10 luvun 2 §:n 2 momentista johdu muuta. Jos tällaisessa viemärissä johdetaan kuivatustarkoituksessa vettä vesihuoltolaitoksen viemäriverkoston ulkopuolelle, on aluetta tai

sen osaa käsiteltävä kuivatusalueen erillisenä osittelualueena. Hyödyn saajaksi katsotaan tällöin vesihuoltolaitos.

9 luku

Veden johtaminen nesteinä käytettäväksi ja pohjaveden ottaminen

3 a §
 (Kuten HE)

10 luku
Jäteveden johtaminen

10 ja 18 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa vesihuoltolaitosten omistuksen ja toimintamuotojen muutoksia ja arvioi

seurannan perusteella muutosten taloudellisia vaikutuksia ja sammutusvesihuollon toimivuutta sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi.

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pentti Tiusanen /vas
vpj. Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
jäs. Christina Gestrin /r
Rakel Hiltunen /sd
Susanna Huovinen /sd
Tarja Kautto /sd
Kalervo Kummola /kok

Esko Kurvinen /kok
Kari Kärkkäinen /skl
Jari Leppä /kesk
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Pia Viitanen /sd
Pekka Vilkuna /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Salme Kandolin.